

Huvudman

Stiftelsen montessori för alla barn
Org. nr 853301-0537
styrelse@alvkullen.se

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola Montessoriskolan Älvkullen i Kungälv kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen montessori för alla barn att senast den **13 november 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande avgiftsfri skola. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Stiftelsen montessori för alla barn inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Stiftelsen montessori för alla barn ska vidta följande åtgärder

Avgiftsfri skola

1. Se till att de arbetsinsatser och ekonomiska bidrag som förekommer för att finansiera klassresorna är [, och framstår som,] frivilliga för vårdnadshavarna samt att samtliga elever får delta i resorna oavsett om eleven eller vårdnadshavare väljer att bekosta resorna (10 kap. 10 och 11 §§ skollagen).
2. Se till att utbildningen även i övrigt är avgiftsfri. Det är endast enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna och, i enstaka fall under ett läsår, kostnader i samband med skolresor och liknande aktiviteter som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg, som får förekomma¹ (10 kap. 10 och 11 §§ skollagen).

¹ Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever.

Vad gäller tillsynen i den del det gäller huruvida Stiftelsen Montessori för alla barn följer gällande bestämmelser om urval och mottagande så gör Skolinspektionen i detta beslut ingen bedömning av om huvudmannen uppfyller författningarnas krav. En bedömning gällande mottagande och urval kommer därmed att ske i ett separat beslut senare under hösten 2026.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2026:3256) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden våren 2026 inlett en tillsyn av Montessoriskolan Älvkullen i Kungälv kommun. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Montessoriskolan Älvkullen följer gällande bestämmelser om att erbjuda en avgiftsfri skola. Skolinspektionen har även kontrollerat om verksamheten följer gällande bestämmelser om urval och mottagande.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med lärare, skolans intendent och rektorn den 19 mars 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat skriftlig information som skolan delgett vårdnadshavare, poängsystem över elevernas aktiviteter samt städ- och bakscheman. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Avgiftsfri skola

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Beskrivning av skolans upplägg av aktiviteter som syftar till att finansiera klassresan för elever i årskurs 9

Lärare, skolans intendent och rektorn uppger vid intervju att det varje år arrangeras en klassresa till New York för elever i årskurs 9. Resan som eleverna ska genomföra i slutet av läsåret 2025/2026 beräknas kosta runt 14 000 kronor per elev beroende av dollarkursen. Elevernas resa bekostas genom att eleverna bland annat dagligen städar skolans lokaler efter att vårdnadshavarna betalat för ett så kallat städabonnemang samt genom att eleverna bland annat bakar och säljer bakverk i skolans lokaler.

Lärare, skolans intendent och rektorn uppger vidare vid intervju att eleverna inte betalar något för resan. Lärarna beskriver att eleverna i stället betalar genom att de lägger ner tid på olika aktiviteter. Skolan för ett poängsystem där det dokumenteras hur mycket tid som respektive elev har lagt ner på att till exempel baka kakor och sälja dem i skolan. Tiden motsvarar poäng per timme. Skolans intendent ser till att alla elever har ungefär lika många poäng, så att det blir rättvist, och så att ingen elev bara har bidragit med en timme och sedan får åka med på klassresan.

Av intervjuer med lärare framgår att elevernas aktiviteter sker efter skoltid och de elever som väljer att följa med på resan deltar i aktiviteterna som syftar till att tjäna pengar till ändamålet. En lärare berättar att de flesta elever följer med på resan till New York men att det varje år är kanske en till två elever som inte följer med och då deltar eleverna inte i dessa aktiviteter. Det är frivilligt för eleverna att följa med på resan och de elever som inte följer med på resan är kvar i skolan och får undervisning. Lärarna berättar vidare att det i år är 13 elever och tre vuxna som ska åka med på klassresan.

Av huvudmannens yttrande samt av inkommen dokumentation benämnd "Inslag av undervisning och beskrivning av resan" framkommer en beskrivning av resan samt undervisningens upplägg inför klassresan som innehåller flera inslag och moment med kopplingar till Lgr22 i flera ämnen.

Skolinspektionen har tagit del av två olika dokument som innehåller poängsystem där elevernas utförda aktiviteter inför klassresan i årskurs 9 finns registrerade. Det ena dokumentet innehåller 13 elevers namn och tre kolumner där följande finns registrerat för respektive elev; "Poäng hittills",

"Målpoäng (ca 225–250)" samt "Antal poäng kvar". Av dokumentet går att utläsa hur många poäng varje enskild elev hittills har uppnått samt hur många poäng som kvarstår upp till målpoängen. Det andra dokumentet innehåller även det 13 elevers namn och sex kolumner där följande finns registrerat för respektive elev; "Städpoäng", "Säljpoäng (fredag plus föräldramöte)", "Säljpoäng", "Aktivitetspoäng", "Övriga poäng" samt "Sammanlagt". Av dokumentet går att utläsa hur många poäng varje enskild elev har uppnått utifrån respektive genomförd aktivitet samt hur många poäng som eleven sammanlagt har uppnått.

Städabonnemang och städning av skolans lokaler

Av intervjuer med lärare, skolans intendent och rektorn framgår att skolan inte köper in extern städning av lokalerna. Städningen är organiserad på så sätt att det fyra gånger per läsår genomförs en storstädning av skolan. Det är vårdnadshavare till eleverna som utför denna städning, och varje tillfälle omfattar cirka två till tre timmars städning. Lärarna uppger i intervju att en vårdnadshavare måste anmäla och komma till minst tre av fyra storstädningsar. Lärarna berättar också att de uppmanar vårdnadshavare att vara med tre gånger per år men att inget händer om man inte är med. Lärarna uppger även att de är tydliga vid föräldra- och informationsmöten om vad skolan förväntar sig av vårdnadshavarna samt att man som vårdnadshavare vet om premisserna när man söker till skolan. Vidare säger lärarna att vårdnadshavarna har sökt sig till en montessoriskola och då vet man om att man behöver engagera sig och att hålla skolan ren och fin.

Vid intervju med rektorn läser inspektören upp vad som framgår på hemsidan om skolans verksamhet och uppger följande; *"En annan del i det föräldraengagemang skolan är beroende av är att föräldrar hjälper till vid storstädningsar några gånger varje år och hjälper till på andra sätt efter förmåga och möjlighet. För vissa kanske det handlar om att sitta i styrelsen. För andra kan det vara att hjälpa till att planera utemiljön eller organisera en storstädning"*. På fråga om skolan är beroende av vårdnadshavares engagemang säger rektorn att de inte är beroende, utan att det är frivilligt, men de ser att det finns stora vinster med det och förtydligar att det gäller relationsbyggande. Rektorn uppger vidare att det förväntas att vårdnadshavare deltar vid tre städtillfällen och att rektorn efter varje städtillfälle får ta del av "avprickningslistor" över vilka vårdnadshavare som närvarat. Om rektorn uppmärksammar att en familj inte deltagit vid flera tillfällen händer det att rektorn skickar en förfrågan till familjen om att hjälpa till vid något annat tillfälle på skolan, exempelvis genom att tömma ett förråd.

Vidare framgår av samtliga intervjuer att den dagliga städningen av klassrummen – såsom att torka av bord, dammsuga eller sopa – genomförs av eleverna i respektive klass under skoltid. För övriga ytor, såsom till

exempel korridorer, trapphus och toaletter ansvarar vårdnadshavarna för städningen. Vårdnadshavare kan välja mellan att själva utföra städningen eller att teckna ett städabonnemang, vilket innebär att städningen då utförs av elever i årskurs 9. Ett städabonnemang kostar 1 650 kronor per läsår och hushåll och pengarna används till att finansiera den årliga klassresan till New York för eleverna i årskurs 9. Rektorn uppger i intervju att det är mellan 100 och 110 familjer på skolan så det blir tre eller fyra gånger som man som vårdnadshavare behöver städa om man inte köper städtjänsten, utöver deltagandet i storstädningarna som organiseras vid fyra tillfällen per läsår. Lärare uppger i intervjuer att samtliga vårdnadshavare med barn i grundskolan och förskoleklass betalar för städabonnemanget. Lärarna känner inte till att det finns några vårdnadshavare som själva valt att städa samt att de har fått intrycket av att de flesta vårdnadshavare tycker att upplägget med städabonnemang är bra. En lärare uppger att vårdnadshavare till yngre barn vill att skolresan ska vara kvar så då väljer de att betala. En lärare uppger också att skolresan till New York är något som drar elever till skolan.

Skolinspektionen har tagit del av det mejl som skickats ut av skolans intendent den 28 augusti 2025, benämnt "Städabonnemang 2025–2026", och som innehåller information inför läsårets löpande städning på vardagar. Av mejlet framgår bland annat att städningen på skolan är uppdelad på storstädningar, där det är obligatoriskt att delta på tre av fyra storstädningar under året, samt veckostädning. Veckostädningen kan varje familj genomföra själv, men nästan uteslutande väljer familjerna på skolan att teckna ett städabonnemang som innebär att eleverna i årskurs 9 genomför den dagliga städningen på skolan. Alla intäkter går till elever i årskurs 9 och klassresan i slutet av vårterminen. Städabonnemanget kostar 1 650 kr per läsår. Väljer man som vårdnadshavare att inte teckna ett städabonnemang kommer man att bli kontaktad av skolans intendent, cirka två veckor före första städningen, där de informerar vilket område på skolan som skall städas och vilket datum. Om man som vårdnadshavare väljer att städa själv gör man det vid tre eller fyra tillfällen beroende på vilket område på skolan som skall städas och vilket datum.

Rektorn uppger i intervju att hen inte fullt ut vet vad som händer om vårdnadshavare varken köper ett städabonnemang eller städar själva men tror att det kan ha skickats ut påminnelser. Rektorn uttrycker att hen egentligen skulle vilja ha ett bättre system och att hen är medveten om att upplägget kan skapa ett socialt tryck, vilken hen ser som problematiskt. På fråga från inspektören om det finns ett inbyggt socialt tryck på skolan att betala och att det därför inte framstår som frivilligt svarar rektorn jakande och uppger att det i nuvarande system finns en förväntan och att hen skulle vilja göra något åt detta. Rektorn uppger vidare att skolan sannolikt inte hade haft råd att bekosta en resa till New York utan detta upplägg. Rektorn

beskriver också att det är svårt att hitta rätt nivå på frivillighet, då många vårdnadshavare söker sig till skolan just för att de vill vara en aktiv del av verksamheten. Vid informationsmöten, som sker i samband med att en elev erbjuds en plats på skolan, informeras vårdnadshavarna om städupplägget samt om resan till New York i årskurs 9. På fråga vad som händer om en elev i årskurs 9 inte är med och städar och vars familj inte heller städar eller betalar uppger rektorn att elever alltid har rätt att åka med, men att de har bestämt att detta ska göras gemensamt och att det är viktigt att alla bidrar. Men om en elev inte är med och bidrar ska de få åka med ändå. På fråga om skolan har haft elever som inte har varit med och bidragit och som skolan har betalat för svarar rektorn nej och att hen faktiskt inte vet. Rektorn berättar vidare att skolan har ett poängsystem för att hålla koll på hur mycket varje elev har tjänat in och att målet är att alla ska hamna på så lika poäng som möjligt. Skolans intendent pratar med elever som har färre poäng än övriga och intendenten säger till dessa elever att de är viktigt att man kommer upp i rätt poäng så man inte hamnar för långt efter de andra eleverna. På fråga om vad man som elev kan göra för att komma i fatt med poäng svarar rektorn att hen inte vet hur individanpassat det är och om eleven och intendenten gör en plan ihop. Om någon elev fått färre poäng under året på grund av till exempel basketträningar så kan intendenten och eleven vid basketsäsongens slut kika på hur mycket eleven kan städa nu när eleven inte har träning varje dag.

Lärare och skolans intendent uppger i intervjuer att det inte finns något uttalat om vad som händer om en elev inte bidrar med försäljning eller deltar i den dagliga städningen. Intendenten berättar att det har funnits elever som har ifrågasatt när en elev inte deltagit i städningen och uttryckt att de inte tycker att de ska göra den elevens arbete. Skolans intendent uppger vidare att det är eleverna som vill ha ett poängsystem för att det ska bli rättvist och att det är eleverna som sköter systemet. De elever som ska följa med på resan deltar vid den sista lektionen varje fredag, som leds av intendenten. På fråga om vem som följer upp om en elev inte har fått ihop så många poäng, kanske på grund av sjukdom eller idrott, svarar intendenten att det är eleverna som följer upp det. Det finns två elever som är särskilt ansvariga för att administrera poängsystemet. Hela klassen har också tillgång till poängsystemet och på fredagar följer de ibland upp hur många poäng respektive elev har fått ihop. På fråga vad som händer om en elev inte har fått ihop så många poäng svarar intendenten att i och med att klassen vill att det ska vara rättvis så kan elever, som inte fått ihop så många poäng, få städa vid extra tillfällen. Intendenten berättar också att hen har varit i kontakt med några vårdnadshavare som har varit medvetna om att deras barn inte har hjälpt till med vare sig städning eller försäljning under höstterminen.

Skolans intendent uppger vidare att det finns elever som väljer att inte följa med på klassresan, antingen för att de inte vill åka utomlands eller för att de prioriterar sin idrott. Oavsett om eleven deltar i klassresan eller inte betalar vårdnadshavarna för städabonnemanget. Lärare uppger att vissa elever inte följer med på resan eftersom de inte vill jobba efter skoltid då detta tar mycket tid. Det kan också handla om elever som inte vill vara borta hemifrån eller som är flygrädda.

Huvudmannen uppger i en kommentar till tjänsteanteckningen att ingen elev har nekats att följa med och att elever som har velat följa med på resan har fått hjälp att lyckas bidra till resan utifrån sina förutsättningar.

Skolinspektionen har tagit del av ett städschema som löper från vecka 21 2025 fram till vecka 12, 2026, bortsett från lovveckor. Av schemat framgår vilka veckodagar respektive elev är uppsatt för städning av lokalerna samt vilka elever som är uppsatta som reserver. Vidare framgår antalet poäng per städdag som eleverna har att fördela mellan sig². Vidare anges att städningen inne på förskolan kan påbörjas tidigast kl. 16.00 och då efter godkännande av personal. Det anges också att om man är uppsatt på städning men inte städar utan giltigt förfall (sjukdom osv.) så får man två minuspoäng.

Försäljning av bakverk

Av intervju med skolpersonal framgår att eleverna i årskurs 9 bakar i hemmet som sedan säljs i skolans lokaler på fredagar samt i samband med föräldramöten. Lärare och skolans intendent berättar att bakningen oftast sker i elevernas hem. Skolinspektionen har tagit del av ett dokument som innehåller en planering över den bakning som ska genomföras och säljas på fredagar. Av planeringen framgår att en till två elever är schemalagda för bakning varje vecka, från vecka 34, 2025, fram till vecka 12, 2026, bortsett från lovveckor. Av planeringen framgår vidare att eleverna är uppsatta för bakning vid ett upp till åtta tillfällen under ovannämnda period. Exempelvis är en elev uppsatt vid åtta tillfällen, två elever är uppsatta vid sju tillfällen, en elev vid sex tillfällen och så vidare. Det framgår även att baka och sälja bakverk genererar 5 poäng till respektive elev per gång.

Av dokumentet, som beskriver det poängsystem som skolan för över elevernas utförda aktiviteter inför klassresan i årskurs 9, framgår hur

² Måndag; 12 poäng att dela på, tisdag; 10 poäng att dela på, onsdag; 6 poäng att dela på och torsdag; 12 poäng att dela på.

många poäng respektive elev har tjänat ihop vid försäljning av bakverk på fredagar samt i samband med föräldramöten.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 8 § skollagen framgår att alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.

Av 10 kap. 10 § skollagen framgår att utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsrika måltider.

Av 10 kap. 11 § skollagen framgår att det får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

I förarbeten till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 374) anges att det finns en möjlighet för skolan att ha enstaka inslag i verksamheten som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Härmed avses främst kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande. En enstaka färdbiljett eller ett inträde kanske inte i sig är en betungande utgift. Om kostnaden är regelbundet återkommande kan den sammanlagt dock bli påfrestande för ett hushåll med svag ekonomi. Det krävs således att skolan noga överväger när och hur ofta denna möjlighet ska utnyttjas.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 375) till bestämmelserna i 10 kap. 10–11 §§ skollagen anges följande. Regeringen anser att skolresor och utflykter sedan länge är en naturlig del av utbildningen och ger många gånger värdefulla kunskaper, erfarenheter och upplevelser för eleverna. Utgångspunkten måste dock vara att finansieringen av skolresor ska ske genom kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad, som t.ex. en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel. Det bör dock förtydligas att det inte är förbjudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever, oavsett om en elevs vårdnadshavare väljer att bidra eller inte. Med hänsyn härtill och i enlighet med dagens praxis är det därför inte godtagbart att skolan erbjuder en

kostnadsfri alternativ verksamhet för de elever vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter. Är den kostnadsbelagda aktiviteten att betrakta som en del av utbildningen ska alla elever få delta. I linje med detta resonemang gäller också att om elever på en skola gemensamt genomför en aktivitet för att samla in pengar till en skolresa eller liknande, som är en del av utbildningen, får det inte förekomma någon koppling mellan hur mycket en enskild elev bidrar med och elevens möjligheter att få delta i aktiviteten. Bidraget från vårdnadshavare måste både vara och framstå som helt frivilligt.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Montessoriskolan Älvkullen, med Stiftelsen Montessori för alla barn som huvudman, inte följt bestämmelserna när det gäller att erbjuda en avgiftsfri utbildning.

Det finns i skollagen inte några bestämmelser om förbud mot att fristående huvudmän tar emot frivilliga bidrag av vårdnadshavare. Inte heller finns något förbud mot att vårdnadshavare frivilligt utför exempelvis städning i skolan, eller på annat sätt bidrar till verksamheten. Dock ska eventuella bidrag till verksamheten från vårdnadshavare – såväl ekonomiska bidrag som bidrag i form av arbetsinsatser – både vara och framstå som frivilliga för att vara förenliga med aktuell lagstiftning.

Skolinspektionen kan konstatera att skolan har organiserat verksamheten på ett sådant sätt att det är vårdnadshavarna som ansvarar för storstädning av skolan. Av Skolinspektionens utredning framgår att det fyra gånger per läsår genomförs en storstädning av skolan och att det är vårdnadshavare som utför denna städning. Av intervju med skolpersonal framgår att det finns en förväntan att vårdnadshavare deltar i samband med storstädningar ett par gånger per år. Rektorn uppger visserligen att deltagande i storstädningarna är frivilligt men att rektorn efter varje städtillfälle får ta del av "avprickningslistor" över vilka vårdnadshavare som närvarat. För det fall en vårdnadshavare inte har deltagit vid ett tillfälle kan denne bli tillfrågad om att hjälpa till med en annan arbetsinsats i stället. Även på skolans hemsida framgår att det finns en förväntan gällande vårdnadshavares delaktighet i skolans storstädningar där föräldraengagemanget beskrivs på så sätt att skolan är beroende av att vårdnadshavare hjälper till på skolan bland annat genom storstädningar några gånger varje år. I mejl som skickats ut av skolans intendent till vårdnadshavarna ("Städabonnemang 2025–26") finns också formuleringar som anger att vårdnadshavares arbetsinsatser i samband med storstädningar är obligatoriska. Mot denna bakgrund konstaterar Skolinspektionen att vårdnadshavarnas bidrag i form av arbetsinsatser vad gäller storstädning av skolan inte i egentlig mening är, eller framstår som, frivilliga. Förbudet mot avgifter i skolan gäller inte enbart ekonomiska

åtaganden utan även krav på andra former av prestationer, till exempel arbete. Den återkommande arbetsinsats som storstädningarna medför kan, enligt Skolinspektionen, inte betraktas som obetydlig, och omfattas därför inte av undantagen från principen om att utbildningen ska vara avgiftsfri i 10 kap. 11 § skollagen.

Skolinspektionen har även att pröva eventuella avgifter för att finansiera klassresan till New York för eleverna i årskurs 9. Skolinspektionen kan konstatera att det får förekomma kostnader i samband med skolresor och liknande aktiviteter, i enstaka fall under ett läsår, som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. För att det ska kunna vara fråga om kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg, och som därmed kan omfattas av undantaget från principen om avgiftsfrihet i andra stycket i 10 kap. 11 § skollagen, måste kostnaden både vara och framstå som frivillig. Alla elever måste också få delta i aktiviteten oavsett om elevens vårdnadshavare betalar kostnaden eller inte och ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Skolinspektionen konstaterar att klassresan till New York får anses vara en del av utbildningen. Detta då resan årligen arrangeras av skolan för elever i årskurs 9 samt då lärare i tjänsten följer med på resan. Dessutom har skolresan en tydlig koppling till undervisning utifrån läroplanen i flera ämnen och skolan tar initiativ till flera olika aktiviteter som syftar till att finansiera resan för eleverna.

Av Skolinspektionens utredning framgår att eleverna ombesörjer den dagliga städningen av klassrummen men att vårdnadshavarna ansvarar för städning av skolans lokaler i övrigt. Vårdnadshavare kan dock välja mellan att städa själva tre till fyra gånger per läsår alternativt betala för ett städabonnemang. Vid köp av ett städabonnemang, som kostar 1 650 kronor per hushåll, utför eleverna i årskurs 9 städningen för vårdnadshavarnas räkning. Intäkterna från städabonnemangen går till att finansiera klassresan till New York. I ärendet framkommer att samtliga vårdnadshavare med barn i förskoleklassen och grundskolan betalar för ett städabonnemang.

Skolinspektionen konstaterar att det visserligen i samtliga intervjuer med skolpersonal görs gällande att arbetsinsatser och andra kostnader är frivilliga för vårdnadshavarna. Skolinspektionen bedömer dock att det av utredningen i ärendet framkommer att det inte finns en reell frivillighet för vårdnadshavarna i skolans upplägg kring städning och övrigt arrangemang kring finansieringen av den årliga klassresan. Detta mot bakgrund av att det i intervjuer med samtlig skolpersonal framgår att det finns en förväntan på vårdnadshavares engagemang, avseende skolans upplägg kring städning, vilket också tydliggörs för vårdnadshavare i samband med bland annat informationsmötet som sker i samband med att en elev erbjuds en plats på

skolan där vårdnadshavare informeras om städupplägget samt om resan till New York. Skolinspektionen kan vidare konstatera, utifrån hur mejlet benämnt "Städabonnemang 2025–2026" (jfr ovan) är formulerat, att den städning som ska utföras på skolan (oavsett om vårdnadshavare väljer att teckna ett abonnemang eller städa själva) varken framstår som eller är frivillig. Vidare framgår att de alternativ som finns till buds för vårdnadshavare är att städa själva alternativt teckna ett städabonnemang. Vidare framkommer av Skolinspektionens utredning att vårdnadshavare, för det fall de väljer att inte teckna ett abonnemang, blir kontaktade av skolans intendent gällande vilka områden som ska städas samt vid vilken tidpunkt och rektorn uppger i intervju att hen tror att det har gått ut påminnelser till vårdnadshavare som varken köper ett städabonnemang eller städar själva. Skolinspektionen bedömer sammantaget att vårdnadshavares bidrag, både i form av arbetsinsatser alternativt ekonomiska bidrag i de fall de tecknar ett städabonnemang, varken är eller framstår som frivilliga. Avgiftsförbudet avser inte enbart direkta ekonomiska åtaganden, utan även krav på andra former av arbetsprestationer.

Vidare framgår av utredningen att eleverna i årskurs 9 regelbundet förväntas baka i hemmet i syfte att samla individuella poäng för att finansiera sin del av klassresan. Av den planering som Skolinspektionen tagit del av framgår att flertalet elever är uppsatta för bakning upp till åtta tillfällen under en period om cirka sju månader. Denna mängd av aktiviteter, i form av bakning i hemmet, som innebär att vårdnadshavarna belastas återkommande med kostnader under en förhållandevis kort period kan inte betraktas som enstaka inslag i utbildningen. Vidare bedömer Skolinspektionen, utifrån det poängsystemet som förs över elevernas insamlade poäng utifrån antalet utförda bakningar i hemmet, att det inte kan anses föreligga en frivillighet i aktiviteten för det fall en elev vill följa med på klassresan.

Skolinspektionen konstaterar således att den återkommande arbetsinsatsen eller kostnaden som städning samt bakning i hemmet innebär för vårdnadshavare, mot ovan beskrivna bakgrund, inte är att betrakta som en sådan enstaka kostnad som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg och som får förekomma i samband med skolresor och liknande aktiviteter. Skolinspektionen finner därför att vare sig städningen, städabonnemanget eller bakning i hemmet är sådana kostnader som omfattas av undantag från principen om att utbildningen i grundskolan ska vara avgiftsfri.

Av Skolinspektionens utredning framkommer således att det är eleverna själva som ska tjäna ihop pengar för att bekosta klassresan till New York genom att utföra olika aktiviteter. Det finns ett tydligt poängsystem där respektive elev noteras för hur mycket tid eller pengar som eleven bidragit

med. I intervju med lärare framgår att det finns elever som väljer att inte följa med på klassresan bland annat eftersom eleverna inte vill eller har möjlighet att utföra de aktiviteter som krävs inför resan då detta tar tid och sker efter skoltid. Vidare framkommer i intervju med lärare att de elever som inte följer med på resan blir kvar i skolan och får undervisning. Huvudmannen har förvisso uppgett i kommentar till tjänsteanteckningen att ingen elev har nekats att följa med på resan men huvudmannen har samtidigt uppgett att elever som har velat följa med på resan har fått hjälp att lyckas bidra till resan utifrån sina förutsättningar. Av intervju med rektorn framkommer dessutom att det inte har förekommit att skolan har betalat för elever som velat åka med på klassresan men som inte har bidragit samt att skolan har ett poängsystem för att hålla koll på hur mycket varje enskild elev har bidragit med för att det ska bli rättvist eleverna emellan. Av Skolinspektionens utredning framkommer således inte att skolan träder in och betalar kostnaderna för klassresan för de elever som vill följa med på resan men som inte har möjlighet eller lyckats samla ihop tillräckligt mycket poäng för att kunna finansiera resan. I stället framkommer att en förutsättning för att få följa med på klassresan är att eleverna, alternativt elevernas vårdnadshavare, tjänar ihop tillräckligt med poäng för att finansiera resan. Skolinspektionen kan därmed konstatera att skolresan i realiteten inte är öppen för alla elever. Inte heller detta förfarande är förenligt med skollagen.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det sätt som skolan hanterar klassresan till New York för elever i årskurs 9 i flera delar strider mot skollagen. Huvudmannen och skolan måste säkerställa att det tydligt framgår att det är frivilligt att samla in pengar och att alla elever, oavsett ekonomiskt bidrag, får åka med på resorna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Stiftelsen montessori för alla barns verksamhet vid Montessoriskolan Älvkullen uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att erbjuda en avgiftsfri utbildning. Det finns därför skäl att förelägga Stiftelsen montessori för alla barn att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar,

X Linda Lundberg

Linda Lundberg
Beslutsfattare
Signerat av: Linda Lundberg

X Elina Eliasson

Elina Eliasson
Föredragande
Signerat av: Elina Eliasson

I ärendets handläggning har även utredaren Lars Gustafsson deltagit.